

УДК 355.097.2.425.4-027.542:[“194”:]“202”](477)
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2786-5118/2025-50-9>

ЧИННИК ДОБРОВОЛЬЦІВ У РОЗГОРТАННІ НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ ОПОРУ В 40-Х РР. XX СТ. ТА У ПРОТИСТОЯННІ ПОВНОМАСШТАБНОМУ РОСІЙСЬКОМУ ВТОРГНЕННЮ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Дрогобицький Ігор Іванович,
*кандидат історичних наук,
викладач кафедри теорії та методики навчання
Івано-Франківського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
edrogobutsky@ukr.net
orcid.org/0000-0001-8718-9544*

Дрогобицька Оксана Ярославівна,
*кандидат історичних наук,
доцент кафедри етнології і археології факультету
історії, політології і міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
oksana.drohobytska@pnu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-2929-1708*

Метою пропонованого матеріалу визначається співставлення та аналіз добровільних засад прилучення до збройної боротьби за здобуття (40-ві рр. XX ст.) та збереження (2022, 2023 рр.) національної державності. **Методами дослідження** у рамках вказаної тематики стали історичний та логічний, а також проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний та метод просопографічного аналізу. **Результатом дослідження** слід вважати окреслення специфіки комплектування особовим складом тактичних одиниць Української народної самооборони. Охарактеризовано початковий етап функціонування цієї військово-вишкільної структури, що постала в Галичині літом 1943 р. із ініціативи «революційного» крила Організації українських націоналістів. Окреслено процес залучення до числа її учасників добровольців націоналістичного руху в регіоні (першочергово береться до уваги територія сучасної Івано-Франківщини). Визначено передумови та причини такого вибору більшістю згаданої соціальної страти. Наголошено на складових ідеологічного характеру в процесі утілення відповідної позиції. Із оперттям на документи епохи та свідчення сучасників, проаналізовано сукупність згаданих ідеологічних передумов із загальними напрямними та цілями діяльності як радикального крила вітчизняного націоналістичного руху, так і загальнонаціональними інтересами того часу. Здійснено загальне співставлення останніх із подіями протистояння російській агресії у теперішності. Загально окреслено персоналістичний вимір справи укомплектування тактичних одиниць Української народної самооборони. Здійснено спробу оглядового аналізу життєвого шляху, ціннісних орієнтирів та ідеалів окремих осіб, які прилучилися до протидії російському вторгненню на засадах добровільної згоди у лютому-березні 2022 р. При цьому взято до уваги організаційну приналежність згаданих персоналій. Йдеться про представників Національної Скаутської Організації «Пласт». Це, у свою чергу, уможливило здійснення спроби загального порівняльного аналізу ідеологічного підґрунтя згаданої позиції учасників руху Опору в часі Другої світової та сучасної російсько-української війн. **Висновки дослідження** полягають у констатуванні схожих тенденцій у процесі утвердження державницьких устремлінь національної спільноти в період 40-х рр. XX ст. та 20-х рр. XXI ст.; відзначено важливість ідеологічного компоненту добровільного руху та значенні належної діяльності громадських організацій національно-патріотичного характеру в забезпеченні реалізації ключових засад національного державотворення.

Ключові слова: добровольці, ідеологія, рух Опору, Організація українських націоналістів, Українська народна самооборона, Українська самостійна соборна держава, Національна скаутська організація України «Пласт», Збройні сили України.

THE VOLUNTEER FACTOR IN THE DEPLOYMENT
OF THE NATIONAL RESISTANCE MOVEMENT IN THE 1940S
AND IN THE RESISTANCE TO THE FULL-SCALE RUSSIAN INVASION:
A COMPARATIVE ASPECT

Drohobysky Ihor Ivanovych,
*Candidate of Historical Sciences,
Lecturer at the Department of Theory
and Methods of Education
Ivano-Frankivsk Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education
edrogobutsky@ukr.net
orcid.org/0000-0001-8718-9544*

Drohobyska Oksana Yaroslavivna,
*Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department of Ethnology
and Archeology of the Faculty of History,
Political Science and International Relation
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
oksana.drohobyska@pnu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-2929-1708*

The purpose of the material is to compare and analyze the voluntary principles of joining the armed struggle for the acquisition (1940s) and preservation (2022, 2023) of national statehood. **The methods of research** within the framework of the specified topic were historical and logical, as well as problem-chronological, comparative-historical and prosopographic analysis. **As a result of the study**, one of the leading trends in staffing tactical units of the military-school structure, which emerged from the initiative of the “revolutionary” wing of the Organization of Ukrainian Nationalists in Galicia in the summer of 1943 – the Ukrainian People’s Self-Defense, is outlined. This concerns the involvement of volunteers from the nationalist movement in the region (the territory of modern Ivano-Frankivsk region is primarily taken into account). The prerequisites and reasons for such a choice of the majority of the mentioned social stratum are emphasized. The emphasis is on the components of the ideological nature in the process of implementing the corresponding position. The defining component of the set of ideological prerequisites is presented. At the same time, relying on documents of the era and the testimonies of contemporaries, the comparison of its essence with the general guidelines and goals of the activities of both the radical wing of the domestic nationalist movement and the national interests of that time is emphasized. A general comparison of the latter with the events of the resistance to Russian aggression in the present is made. The personalistic dimension of the matter of staffing tactical units of the Ukrainian People’s Self-Defense is generally outlined. An attempt is made to conduct a general analysis of the life path, value orientations and ideals of individuals who joined the direct resistance to the invading forces on the basis of voluntary consent in February-March 2022. At the same time, the organizational affiliation of the mentioned personalities is taken into account. These are representatives of the National Scout Organization “Plast”. This, in turn, made it possible to carry out an attempt at a general analysis of the ideological basis of the aforementioned position of the participants of the Resistance movement during the Second World War and the modern Russian-Ukrainian wars. **The conclusions** of the study are to state similar trends in the process of establishing the state aspirations of the national community during the 40-s of the 20-th century and the 20-s of the 21-st century; the importance of the ideological component of the volunteer movement and the significance of the proper activities of public organizations of a national-patriotic nature in ensuring the implementation of the key principles of national statehood were noted.

Key words: volunteers, ideology, Resistance movement, Organization of Ukrainian Nationalists, Ukrainian People’s Self-Defense, Ukrainian Independent United State, National Scout Organization of Ukraine «Plast», Armed Forces of Ukraine.

1. Вступ

Актуальність дослідження формування та діяльності військових формацій, зокрема в структурі радикального націоналістичного крила українського національного руху Опору періоду Другої світової війни, гостро обумовлена необхідністю глибокого та усебічного вивчення вітчизняної військової минушини.

Аналіз відповідних процесів уможливилює виокремлення та вивчення певних спільних тенденцій, що характеризували стан та особливості постання національних збройних формувань у згаданому хронологічному періоді ХХ ст. та у сьогоденні.

Метою матеріалу є здійснити загальний порівняльний аналіз місця та значення явища

добровільності у формуванні особового складу збройних формацій національного руху Опору періоду Другої світової війни, зокрема Української Народної Самооборони (УНС) із процесом розгортання збройної протидії окупаційним силам РФ у подіях сучасного військового протистояння.

Завдання, що їх окреслюється метою, окрім іншого передбачають:

- загальний огляд процесу постання УНС;
- встановлення причин та специфіки явища «охотництва» серед її учасників;
- співставлення окреслених процесів із аналогічними за сутністю у військовій дійсності сьогодення;
- представлення означених подій та їхній аналіз із оперттям на історичну персоналістику.

2. Загальний огляд джерел та історіографії проблеми

Джерельне підґрунтя обраної теми охоплює матеріали розсекречених архівних фондів радянських спецслужб і джерел із середовища національно-визвольного руху в діаспорі. Левова частка використаних автором джерел уміщена у відповідних опублікованих збірниках. Окремі складові процесу формування УНС окреслено у спогадах сучасників (Яшан, 1989).

У доробку монографічного характеру слід виокремити окремі узагальнюючі роботи сучасних вітчизняних дослідників як наукового (Патриляк, 2012), так і науково-популярного характеру (Ковальчук, 2016: 165–221).

Варто, також наголосити на **використанні досліджень красназавчого характеру**, які уможливають більш глибоке представлення окремих аспектів обраної проблеми, зокрема у розрізі студій персоналістичного характеру (Романюк, Кіндрачук, Миронюк, 2014).

3. Загальний огляд постання Української Народної Самооборони та значення добровольчого фактору в цьому процесі

До справи формування УНС у межах Галичини керівництвом радикального крила Організації Українських Націоналістів (ОУН (б)) був уповноважений Олександр (Олекса) Луцький «Беркут». Стосовно етапу організаційного оформлення початків УНС та забезпечення рядового штату її тактичних одиниць він зазначав, що у середині літа 1943 р. «зустрівся з керівниками Станіславського обласного Проводу ОУН – «Робертом¹», Стрийського обласного Проводу ОУН – «Шпаком²» і Тернопільського обласного Проводу ОУН – «Нестором³», територія яких

повинна була стати базою для створення УНС ... «Роберту», «Шпаку» і «Нестору» я дав контрольні цифри – до кінця липня провести мобілізацію членів ОУН, здатних служити в УНС» (Іщук, Кокін, 2007: 336).

Станом на осінь 1943 р. сучасники констатували факт того, що «творються групи місцевих партизанів ... Появилися навіть такі юнаки, що побували в партизанці й повернулися домів – здезертирували, виправдовуючись, що тяжко там витримувати» (Яшан, 1989: 92).

У контексті цього варто підкреслити, що на початках постання УНС основою її тактичних одиниць були здебільшого члени ОУН (б). В окремих випадках автори спогадів відносно особового складу окремих структурних частин наголошували, що «вони ж охотники. Їх ніхто сюди (до загонів УНС – І. Д.) силою не вербував. Вони свідомі того, що з власної охоти беруть на себе великий обов'язок супроти нації – першу заповідь Українського Націоналіста» («Колос», 1948: 396).

У матеріалах мемуаристичного характеру із меж сучасної Івано-Франківщини констатувалося, для прикладу, що «група прийнята до УНС-у начисляла 87 осіб. Були це люди з Галицького та Жовтневого районів, в більшості члени ОУН» («Сапер», 1948: 70). Наголос на добровільному прилученні до збройних відділів робиться й у біографічних матеріалах підпільників, зокрема Омеляна Приліпа, із Тернопільщини (Штендера, Потічний, 1989: 67, 85).

Про особовий склад однієї із чотирьох сотні УНС «Трембіта» писалося, що це були «добровольці ... члени, симпатики ОУН у віці 18–25 років» («Чорноморець», 1989: 212). Подібно ж у матеріалах, які характеризують стан підпілля в с. Плєсківці (Тернопільщина) констатується: «1943 року ... влітку відійшла з терену група добровольців до Української Народної Самооборони (УНС) в Карпатах» («Камінь», 1989: 254, 255).

Таким чином варто відзначити переважаючий добровольчий характер комплектування особового складу рядового рівня тактичних одиниць УНС як у межах тодішньої Станіславщини (сучасна Івано-Франківська область) так і у Галичині загалом.

4. Особливості постання світоглядно-ідеологічного підґрунтя окремих представників особового складу УНС

Передумови вище окресленої позиції частини тодішньої молоді краю, окрім іншого, слід шукати у специфіці її ідейно-політичного формування.

¹ Ярослав Мельник «Роберт».

² Зиновій Благий «Шпак».

³ Іван Шанайда «Нестор».

Для простеження чинників, що впливали на означений процес можна, окрім іншого, вдатися до загального аналізу життєвого шляху окремих бійців УНС. Для прикладу, Степан Семенович Іванишин «Богун» (1926 р. н., с. Котиківка (Городенківщина) – весна 1944 р., с. Глибоке (Богородчанщина)) перед проходженням вишколу в курені УНС «Чорні чорти» розпочав гімназійне навчання у Городенці, а завершив його у Коломийській гімназії. Паралельно виконував обов'язки провідника Юнацтва ОУН (б) у гімназійному середовищі та був заступником провідника молодіжного крила ОУН (б) Коломийщини (Романюк, Кіндрачук, Миронюк, 2014: 88).

Його односелець та товариш по зброї щодо згаданого вище куреня УНС – Степан Васильович Котик (1920–?) семирічну освіту доповнював у ході перебування у складі осередків культурно-просвітницьких товариств «Просвіта» та «Сільський господар» (Романюк, Кіндрачук, Миронюк, 2014: 93).

Степан Михайлович Дорош (1918 р.н., с. Торговиця – кін. 1945 р., с. Вербівці) перед проходженням військового вишколу у Карпатах улітку 1943 р. та подальшого перебування у лавах УНС та Української Повстанської Армії-Захід (УПА-3) маючи незавершену вищу освіту, виконував обов'язки учителя у школі рідного села і паралельно проводив активну культурно-громадську діяльність (Марчук, Марчук, Марчук, 2010: 139).

5. Пластуни-добровольці в протидії російському вторгненню у лютому-березні 2022 р.

Окресливши у загальних рисах особливості постановки окремих збройних відділів націоналістичного крила національного руху Опору в означеному вище хронологічному періоді, доречним є представити вияви схожої ідейної та громадянської позиції у часі сьогодення.

Доречним прикладом у контексті чинника добровільного прилучення до протидії повномасштабній агресії може слугувати життєва позиція Руслана Валентиновича Белюженка (19.08.1972, смт. Солотвино, Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.), який вступив до Івано-Франківської станиці Національної Скаутської Організації «Пласт» (НСОУ «Пласт») в 2008 р., після того як долучився до проведення табору «ЕНД-2» (липень, 2008 р.) 79-го юнацького куреня імені В'ячеслава Липинського. Р. Белюженко виконував обов'язки учасника кадри виховників згаданого куреня та інструктора у ході проведення курінних таборів та вишколів для юнацтва, що відбувалися у межах Богородчанщини. Короткотривало виконував обов'язки виховника юнацького гуртка. Згодом перейшов до Пластпрату.

Від початку повномасштабного російського вторгнення допомагав організувати охорону громадського порядку на Богородчанщині. Весною 2022 р. вступив до складу 68-ї окремої єгерської бригади імені Олексія Довбуша (68-ї ОЄБр) Збройних сил України (ЗСУ). Виконуючи військові завдання у складі згаданого підрозділу воював на Донеччині. У ході бойових дій двічі отримував акубаротравми. Після другої контузії, проходячи лікування, відмовився від комісування і добровільно погодився на повернення до лав 68-ї ОЄБр ЗСУ. 12 липня 2022 р. Руслан Белюженко загинув під час виконання бойового завдання біля с. Єгорівка Волноваського району Донецької області.

Ще однією ілюстрацією може слугувати життєва позиція Петра Ярославовича Ткачівського (26.02.1971, с. Козина, Галицького р-ну, Івано-Франківської обл.). За його ініціативи було відновлено діяльність осередку НСОУ «Пласт» у межах сучасної Галицької ОТГ Івано-Франківської області. При цьому П. Ткачівський виконував обов'язки як новацького, так і юнацького виховника; виступав організатором різноманітних пластових заходів; розвивав Пластову Оселю «Галицьке Опілля» (с. Курипів, Галицьке ОТГ). Паралельно займав активну позицію у суспільно-політичному житті: був депутатом районної ради Галицького р-ну, належав до ГО «Твереза Україна» та пропагував тверезий спосіб життя.

Із початком повномасштабного вторгнення П. Ткачівський добровільно зголосився до лав ЗСУ 5 березня 2022 р.. Службу проходив у 50-му полку імені полковника Семена Височана Національної Гвардії України. Після навчань та тренувань виконував військові завдання на Рівненщині, а від початку квітня 2023 р. – на Луганщині. Петро Ткачівський загинув бл. 10 квітня 2023 р. у бою поблизу с. Шипилівка, Лисичанської міської громади Сіверодонецького району Луганської області.

Приклади життєвого шляху згаданих вище осіб – учасників НСОУ «Пласт» слід вважати продовженням чину знаних та невідомих представників національної спільноти, які свідомо і добровільно звершували своєю діяльністю втілення національного інтересу, зокрема у царині здобуття, розвитку та захисті державного суверенітету.

6. Висновки

Слід відзначити, що досвід розбудови військових структур, започаткований й розвинений представниками націоналістичного крила національного руху Опору в часі радянсько-нацистського конфлікту, став не тільки фундаментальним елементом боротьби за Українську самостійну соборну державу (УССД) у середині ХХ ст.,

а й вагомим чинником реалізації цієї складової національної ідеї у сьогоденні. Важливою складовою регіонального вияву збройного чину представників ОУН (б) у Галичині в другій половині 1943 р. стала поява та діяльність УНС. Тактичні одиниці цього формування протистояли як нацистському так і радянському окупаційним режимам. У процесі формування особового складу УНС чітко простежується реалізація молоддю регіону практики добровільного прилучення до збройної боротьби. Однією із передумов такої позиції слід вважати певним чином сформоване ідейно-політичне підґрунтя представників означеної соціальної верстви. Підґрунтя її світоглядних переконань поставало у результаті функціонування низки суспільно-політичних та культурних товариств національно-патріотичного спрямування. Схожі тенденції простежуються у подіях сучасного

російсько-українського військового протистояння, зокрема у вияві життєвого шляху окремих учасників Пласту НСОУ.

Перспективи подальших досліджень окреслюються сферами вивчення минулого національних військових формацій, що поставали у процесі реалізації національною спільнотою права на самовизначення та державний суверенітет у ХХ ст. Цей вектор поєднується із необхідністю дослідження процесу розбудови національних Збройних Сил у сьогоденні.

Як героїка протидії нацистському та радянському окупаційним режимам у середині ХХ ст, так і події російсько-українського протистояння з 2014 р. і, особливо, повномасштабної війни із грудня 2022 р. спонукають до необхідності реалізації досліджень біографічного та просопографічного характеру.

Література:

1. «Камінь» (Петро Кузьма). Моя праця в підпіллі в час повстання УПА. У кн.: Літопис Української Повстанської Армії. Основна серія. Т. 12 / під ред. Є. Штендера, П. Потічний. Торонто: Вид-во «Літопис УПА», 1989, С. 251–259.
2. Ковальчук В. ОУН і УПА проти Москви за незалежність України 1941 – середина 1950-х рр. У кн.: Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М., Корнієнко В. «Братня» навала. Війни Росії проти України ХІІ–ХХІ ст. Київ: ПАТ «Віпол», 2016. С. 165–221.
3. «Колос» (Касьян Брикайло). Хроніка сотні «Буйні» (1948). У кн.: Літопис УПА. Нова серія. Т. 20 / упоряд. С. Волянчук. Київ, Торонто: НАН України, ІУАД ім. М. С. Грушевського НАН України, Вид-во «Літопис УПА», ДКА України, ГДА СБУ, 2012. С. 391–441.
4. «Сапер» (Михайло Коржак). «Чорні Чорти» (Спомин). Неперіодичне видання УПА «Чорний ліс». Дрогобич–Станіславів–Чернівці. Р. II, ч. 7–8 (10–11). Липень–серпень, 1948. У кн.: Літопис Української Повстанської Армії. Основна серія. Т. 4. / під ред. Є. Штендера, П. Потічний. Торонто: Вид-во «Літопис УПА», 1989, С. 68–79.
5. «Чорноморець» (Лукаш Жабич). Сотня «Трембіта» (спомин). У кн.: Літопис Української Повстанської Армії. Основна серія. Т. 12 / під ред. Є. Штендера, П. Потічний. Торонто: Вид-во «Літопис УПА», 1989, С. 211–229.
6. Марчук В., Марчук Г., Марчук Н. Торговиця. Сторінки історії. Івано-Франківськ: ЛІК, 2010. 320 с.
7. Патриляк І. «Перемога або смерть»: український визвольний рух у 1939–1960-х рр. Львів, 2012. 512 с.
8. Протокол допиту Луцького Олександра Андрійовича від 1–2 серпня 1945 р. У кн.: Літопис УПА. Нова серія. Т. 9 / упоряд. О. Ішук, С. Кокін. Київ, Торонто: НАН України, ІУАД ім. М. С. Грушевського НАН України, Вид-во «Літопис УПА», ДКА України, ГДА СБУ, 2007. С. 333–348.
9. Романюк І., Кіндрачук М., Миронюк І. Котиківка: від Трипільля до наших днів. Історико-краєзнавчий нарис про колишнє передмістя Городенки. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2014. 244 с.
10. Тернопільщина. Список впадших героїв Української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 до 31 грудня 1948 р. У кн.: Літопис Української Повстанської Армії. Основна серія. Т. 11 / під ред. Є. Штендера, П. Потічний. Торонто: Вид-во «Літопис УПА», 1985, С. 7–192.
11. Яшан В. Під брунатним чоботом. Німецька окупація Станіславівщини в Другій світовій війні, 1941–1944. Торонто, 1989. 284 с.

References:

1. «Kamin» (Kuzma, P.). Moia pratsia v pidpilli v chas postannia UPA. In: Shtendera, Je., Potichnyij, P. (Comp.) (1989). Litopys UPA: Main Series. Vol. 12 [UPA's Podillia Military Region «Lysonia». Documents and materials], Toronto: Published by Litopys UPA, pp. 251–259 [in Ukrainian].
2. Kovalchuk, V. (2016). OUN i UPA proty Moskvy za nezalezhnist Ukrainy 1941 – seredyna 1950-kh rr. [OUN and UPA against Moscow for Ukraine's independence 1941 – mid. 1950-s]. In: V. Brekhunenko, V. Kovalchuk, M. Kovalchuk, V. Kornienko. «Bratnia» navala. Viiny Rosii proty Ukrainy XII–XXI st. [«Brotherhood» invasion. Wars of Russia against Ukraine XIII–XII centuries]. Kyiv, pp. 165–221 [in Ukrainian].

3. «Kolos» (Brykaylo, K.) (1948 р.) Khronika sotni «Buyni». In Volyanyuk, S. (Compl.) (2012). Litopys UPA: New Series. Vol. 20 [Military Okruha UPA «Lisonya». Documents and materials. 1943–1952]. Kyiv, Toronto: National Academy of Sciences of Ukraine, M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies; Litopys UPA Publishers, Branch State Archive of the Security Service of Ukraine, pp. 391–441 [in Ukrainian].
4. «Saper» (Korzhak, M.) (1948). «Chorni Chorty» (Spomyn). In: Shtendera, Je., Potichnyij, P. (Compl.) (1989). Litopys UPA: Main Series. Vol. 3. Book II. [«Chornyi Lis». Edition of the Team of the Stanislaviv Tactical Unit of the UPA «Chornyi Lis». Reprint of the UPA Underground Journal «Chornyi Lis», 1947–1950]. Toronto: Published by Litopys UPA, pp. 68–74 [in Ukrainian].
5. «Chornomorets» (Zhabych, L.). Sotnia «Trembita» (spomyn). In: Shtendera, Je., Potichnyij, P. (Compl.) (1989). Litopys UPA: Main Series. Vol. 12 [UPA's Podillia Military Region «Lysonia». Documents and materials], Toronto: Published by Litopys UPA, pp. 212–229 [in Ukrainian].
6. Marchuk, V., Marchuk, H., & Marchuk, N. (2010). Torhovytsia. Storinky istorii [Torhovytsia. Stories of History]. Ivano-Frankivsk: LIK [in Ukrainian].
7. Patryliak, I. (2012). «Peremoha abo smert»: ukrainskyi vyzvolnyi rukh u 1939–1960-kh rr. [«Peremoha abo smert»: Ukrainian Liberation Movement in 1939–1960s]. Lviv: Chasopys [in Ukrainian].
8. Protokol dopytu Lutsenko Oleksandra Andriiovycha vid 1–2 serpnia 1945 r. In Ishchuk, O., Kokin, S. (Compl.) (2007). Litopys UPA: New Series. Vol. 9 [The Struggle against the UPA and the National Underground: Interrogation Protocols of OUN and UPA Leaders Arrested by the Soviet State Security Organs. 1944–1945]. Kyiv, Toronto: National Academy of Sciences of Ukraine, M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies, Litopys UPA Publishers, Branch State Archive of the Security Service of Ukraine, pp. 333–348 [in Ukrainian].
9. Romaniuk, I., Kindrachuk, M., & Myroniuk, I. (Eds.) (2014). Kotykivka: vid Trypillia do nashykh dniv. Istoryko-kraieznavchyi narys pro kolyshnie peredmistia Horodenky [Kotyktivka: a View of Trypillia to our Days. Historical and Regional Sketch of the Former Outskirts of Horodenka]. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV [in Ukrainian].
10. Ternopilshchyna. Spysok vpavshykh heroiv Ukrainskoi revoliutsii v borotbi z moskovsko-bilshovytskym okupantom za chas vid 13 bereznia 1944 do 31 hrudnia 1948 r. [Ternopil Region. The List the Fallen Heroes of the Ukrainian Revolution in the Struggle Against the Moscow-Bolshevik Occupier in the period from March 13, 1944 to December 31, 1948]. In Shtendera, Je., Potichnyij, P. (Compl.) (1985). Litopys UPA: Main Series. Vol. 11. Toronto: Published by Litopys UPA [in Ukrainian].
11. Yashan, V. (1989). *Pid brunatnym chobotom. Nimetska okupatsiia Stanislavivshchyny v Druhii svitovii viini, 1941–1944* [Under the Brown Boot. The German Occupation of the Stanislaviv Region in World War II, 1941–1944]. Toronto: New Pathway Publishers Limited [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.05.2025
The article was received 01 May 2025